P10_TA(2025)0186

Ο ρόλος της πολιτικής συνοχής στη στήριξη της δίκαιης μετάβασης

Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 10ης Σεπτεμβρίου 2025 σχετικά με τον ρόλο της πολιτικής συνοχής στη στήριξη της δίκαιης μετάβασης (2024/2121(INI))

(C/2026/1473)

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,

— έχοντας υπόψη τα άρθρα 2 και 3 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση,

— έχοντας υπόψη τα άρθρα 4, 9, 151, 153, 162, 174 έως 178, και 349 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης,

— έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας ([1]),

— έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/691 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 28ης Απριλίου 2021, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Προσαρμογής στην Παγκοσμιοποίηση για τους απολυμένους εργαζόμενους (ΕΤΠ) και για την κατάργηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1309/2013 ([2]),

— έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1056 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης ([3]),

— έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1057 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, περί ιδρύσεως του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου+ (ΕΚΤ+) και καταργήσεως του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1296/2013 ([4]),

— έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1058 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και το Ταμείο Συνοχής ([5]),

— έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Ιουνίου 2021, για τον καθορισμό κοινών διατάξεων για το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+, το Ταμείο Συνοχής, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας, και δημοσιονομικών κανόνων για τα εν λόγω Ταμεία και για το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, το Ταμείο Εσωτερικής Ασφάλειας και το Μέσο για τη Χρηματοδοτική Στήριξη της Διαχείρισης των Συνόρων και την Πολιτική των Θεωρήσεων (κανονισμός περί κοινών διατάξεων) ([6]),

— έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1119 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 30ής Ιουνίου 2021, για τη θέσπιση πλαισίου με στόχο την επίτευξη κλιματικής ουδετερότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 401/2009 και (ΕΕ) 2018/1999 («ευρωπαϊκό νομοθέτημα για το κλίμα») ([7]), συμπεριλαμβανομένου του νομικού στόχου της ΕΕ για επίτευξη της κλιματικής ουδετερότητας έως το 2050, με τον καθορισμό του ενδιάμεσου στόχου για μείωση, έως το 2030, των καθαρών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου κατά τουλάχιστον 55 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990,

([1]) ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj.
([2]) ΕΕ L 153 της 3.5.2021, σ. 48, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/691/oj.
([3]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1056/oj.
([4]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 21, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1057/oj.
([5]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 60, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1058/oj.
([6]) ΕΕ L 231 της 30.6.2021, σ. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
([7]) ΕΕ L 243 της 9.7.2021, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1119/oj.

— έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1735 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2024, σχετικά με τη θέσπιση πλαισίου μέτρων για την ενίσχυση του οικοσυστήματος παραγωγής τεχνολογιών μηδενικών καθαρών εκπομπών της Ευρώπης και την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2018/1724 ([8]),

— έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 25ης Μαρτίου 2021 σχετικά με την πολιτική συνοχής και τις περιφερειακές στρατηγικές για το περιβάλλον στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής ([9]),

— έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 20ής Μαΐου 2021 σχετικά με την ανατροπή των δημογραφικών εξελίξεων στις περιφέρειες της ΕΕ με τη χρήση μέσων της πολιτικής για τη συνοχή ([10]),

— έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 7ης Ιουνίου 2022 σχετικά με τις νήσους της ΕΕ και την πολιτική συνοχής: τρέχουσα κατάσταση και μελλοντικές προκλήσεις ([11]),

— έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 15ης Σεπτεμβρίου 2022 σχετικά με την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή στην ΕΕ: 8η έκθεση για τη συνοχή ([12]),

— έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 23ης Νοεμβρίου 2023 σχετικά με τη δημιουργία θέσεων εργασίας: δίκαιη μετάβαση και επενδύσεις αντικτύπου ([13]),

— έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 23ης Νοεμβρίου 2023 σχετικά με την αξιοποίηση ταλέντων στις περιφέρειες της Ευρώπης ([14]),

— έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 12ης Δεκεμβρίου 2023 σχετικά με την αναδιαμόρφωση του μελλοντικού πλαισίου των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ για τη στήριξη περιφερειών που πλήττονται ιδιαίτερα από προκλήσεις που σχετίζονται με την αυτοκινητοβιομηχανία, την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση ([15]),

— έχοντας υπόψη το ψήφισμά του της 14ης Μαρτίου 2024 σχετικά με την πολιτική συνοχής 2014-2020 – υλοποίηση και αποτελέσματα στα κράτη μέλη ([16]),

— έχοντας υπόψη τη συμφωνία του Παρισιού που συνήφθη κατά την 21η Διάσκεψη των Μερών της Σύμβασης-Πλαισίου των Ηνωμένων Εθνών για την κλιματική αλλαγή (COP21) στις 12 Δεκεμβρίου 2015 στο Παρίσι,

— έχοντας υπόψη την Εδαφική Ατζέντα 2030 — Ένα μέλλον για όλες τις περιοχές, η οποία εγκρίθηκε κατά την άτυπη σύνοδο των υπουργών που είναι αρμόδιοι για τον χωροταξικό σχεδιασμό, την εδαφική ανάπτυξη και/ή την εδαφική συνοχή την 1η Δεκεμβρίου 2020,

— έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 4ης Μαρτίου 2021, σχετικά με το σχέδιο δράσης για τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων (COM(2021)0102),

— έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 14ης Ιουλίου 2021, με τίτλο «"Προσαρμογή στον στόχο του 55 %": υλοποίηση του στόχου της ΕΕ για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 στην πορεία προς την κλιματική ουδετερότητα» (COM(2021)0550),

— έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής του Φεβρουαρίου 2024 με τίτλο «Διαμόρφωση ενός βιώσιμου μέλλοντος μαζί — Συνοχή για μια ανταγωνιστική και χωρίς αποκλεισμούς Ευρώπη: έκθεση της Ομάδας υψηλού επιπέδου για το μέλλον της πολιτικής συνοχής»,

— έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 27ης Μαρτίου 2024, σχετικά με την 9η έκθεση για τη συνοχή (COM(2024)0149),

— έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 26ης Φεβρουαρίου 2025, με τίτλο «Η συμφωνία για καθαρή βιομηχανία: κοινός χάρτης πορείας για την ανταγωνιστικότητα και την απανθρακοποίηση» (COM(2025)0085),

— έχοντας υπόψη την ανακοίνωση της Επιτροπής, της 5ης Μαρτίου 2025, με τίτλο «Μια Ένωση Δεξιοτήτων» (COM(2025) 0090),

— έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών, της 8ης Οκτωβρίου 2024, με τίτλο «Δίκαιη μετάβαση σε όλες τις περιφέρειες της ΕΕ» ([17]),

([8]) ΕΕ L, 2024/1735, 28.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1735/oj.
([9]) ΕΕ C 494 της 8.12.2021, σ. 26.
([10]) ΕΕ C 15 της 12.1.2022, σ. 125.
([11]) ΕΕ C 493 της 27.12.2022, σ. 48.
([12]) ΕΕ C 125 της 5.4.2023, σ. 100.
([13]) ΕΕ C, C/2024/4224, 24.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4224/oj.
([14]) ΕΕ C, C/2024/4225, 24.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4225/oj.
([15]) ΕΕ C, C/2024/4166, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4166/oj.
([16]) ΕΕ C, C/2024/6562, 12.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6562/oj.
([17]) ΕΕ C, C/2024/7058, 4.12.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7058/oj.

— έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των Περιφερειών, της 21ης Νοεμβρίου 2024, με τίτλο «Μια ανανεωμένη πολιτική συνοχής μετά το 2027 που δεν αφήνει κανέναν στο περιθώριο» ([18]),

— έχοντας υπόψη την έκθεση του Enrico Letta, της 17ης Απριλίου 2024, με τίτλο «Much more than a market – Speed, Security, Solidarity: Empowering the single market to deliver a sustainable future and prosperity for all EU citizens» (Πολύ περισσότερο από μια απλή αγορά — Ταχύτητα, ασφάλεια, αλληλεγγύη: ενδυνάμωση της ενιαίας αγοράς για την επίτευξη βιώσιμου μέλλοντος και ευημερίας για όλους τους πολίτες της ΕΕ),

— έχοντας υπόψη την έκθεση του Mario Draghi, της 9ης Σεπτεμβρίου 2024, με τίτλο «Το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας»,

— έχοντας υπόψη το άρθρο 55 του Κανονισμού του,

— έχοντας υπόψη τη γνωμοδότηση της Επιτροπής Απασχόλησης και Κοινωνικών Υποθέσεων,

— έχοντας υπόψη την έκθεση της Επιτροπής Περιφερειακής Ανάπτυξης (A10-0137/2025),

Α. λαμβάνοντας υπόψη ότι ο φιλόδοξος στόχος της μετάβασης σε μια οικονομία με ουδέτερο ισοζύγιο άνθρακα έως το 2050 το αργότερο έχει τη δυνατότητα να αποφέρει σημαντικά οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά οφέλη, μεταξύ άλλων τη δημιουργία νέων βιομηχανικών κλάδων και νέων ευκαιριών απασχόλησης, καθώς και βελτιωμένη ποιότητα ζωής· λαμβάνοντας υπόψη ότι, ταυτόχρονα, η μετάβαση αυτή μπορεί επίσης να επιδεινώσει τις υφιστάμενες ανισότητες μεταξύ των περιφερειών, επηρεάζοντας δυσανάλογα τους ευάλωτους πληθυσμούς λόγω κοινωνικοοικονομικών παραγόντων που παρεμποδίζουν την ικανότητά τους να επωφεληθούν από τη μετάβαση, και να δημιουργήσει νέα τρωτά σημεία, ιδίως σε περιφέρειες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από βιομηχανίες υψηλής έντασης άνθρακα, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειών εξόρυξης άνθρακα·

Β. λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περιφέρειες της ΕΕ διαφέρουν σημαντικά ως προς τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά, με διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης, υποδομών, δημογραφικών τάσεων και συνθηκών της αγοράς εργασίας, και είναι σαφές ότι δεν υπάρχει ενιαία λύση που να μπορεί να καλύψει επαρκώς τις ποικίλες ανάγκες τους· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες τείνουν να πλήττονται περισσότερο από τη μετάβαση, σε σύγκριση με τις περισσότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες·

Γ. λαμβάνοντας υπόψη ότι εξακολουθούν να υφίστανται ανισότητες όσον αφορά την ταχύτητα της ψηφιακής μετάβασης και τη συνδεσιμότητα σε ολόκληρη την Ευρώπη, ιδίως στις αγροτικές και τις απομακρυσμένες περιοχές· λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλές πληττόμενες περιφέρειες δεν διαθέτουν υποδομές ζωτικής σημασίας και βασικές υπηρεσίες, γεγονός που δυσχεραίνει την ικανότητά τους να προσελκύουν παραγωγικές επενδύσεις που οδηγούν στη βιώσιμη οικονομική ανάκαμψη· λαμβάνοντας υπόψη ότι απαιτούνται περισσότερες επενδύσεις για την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια βιώσιμη και έξυπνη κινητικότητα, καθώς και για τον εκσυγχρονισμό και τη διαφοροποίηση των συστημάτων υποδομών, προκειμένου να ενισχυθεί η προσβασιμότητα, να προωθηθεί η καινοτομία και να υποστηριχθεί η μετάβαση σε μια πιο πράσινη οικονομία· λαμβάνοντας υπόψη ότι η πολιτική συνοχής θα πρέπει να διαδραματίσει στρατηγικό ρόλο για να καλυφθούν αυτά τα κενά, να προωθηθεί η εδαφική συνοχή και να διασφαλιστεί ότι καμία περιφέρεια δεν θα μείνει στο περιθώριο κατά τη μετάβαση·

Δ. λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλές από τις φτωχότερες και πλέον ευάλωτες περιφέρειες βρίσκονται στο ανατολικό τμήμα της ΕΕ· λαμβάνοντας υπόψη ότι ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει πρόσθετο αρνητικό αντίκτυπο στις περιφέρειες αυτές·

Ε. λαμβάνοντας υπόψη ότι η φυσική αποσύνδεση και απομόνωση των νησιών από την ηπειρωτική χώρα συνιστά μόνιμο διαρθρωτικό μειονέκτημα που επηρεάζει πολλές πτυχές της οικονομικής και κοινωνικής ζωής, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην αγορά εργασίας, την εκπαίδευση, την υγειονομική περίθαλψη, την κινητικότητα και τις δημόσιες υπηρεσίες· λαμβάνοντας υπόψη ότι η περιορισμένη εδαφική έκταση των νησιών ελαττώνει σημαντικά τις ευκαιρίες για επαγγελματική αναβάθμιση των δεξιοτήτων και επανειδίκευση, περιορίζοντας έτσι την ικανότητα των εργαζομένων να προσαρμόζονται στις διαρθρωτικές αλλαγές ή τομεακές μεταβολές, όπως αυτές που προκαλούνται από την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση· λαμβάνοντας υπόψη ότι, σε πολλές περιπτώσεις, αυτή η έλλειψη εναλλακτικών λύσεων αναγκάζει τους εργαζόμενους να εγκαταλείπουν τις περιοχές καταγωγής τους προκειμένου να αποκτήσουν πρόσβαση σε ευκαιρίες απασχόλησης σε άλλον τόπο, υπονομεύοντας ουσιαστικά το «δικαίωμα παραμονής» τους και συμβάλλοντας στην πληθυσμιακή συρρίκνωση και στη διαρροή εγκεφάλων από τις νησιωτικές περιοχές·

ΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) της ΕΕ αποτελεί, και θα πρέπει να συνεχίσει να αποτελεί, σημαντικό εργαλείο για να διασφαλιστεί ότι οι άνθρωποι που ζουν σε περιοχές που πλήττονται από τη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα δεν θα μείνουν στο περιθώριο και για να προωθηθεί ο στόχος που θα δίνει τη δυνατότητα στις περιφέρειες και στους ανθρώπους να αντιμετωπίζουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης· λαμβάνοντας υπόψη ότι τα ποσοστά απορρόφησης παραμένουν υπερβολικά χαμηλά σε αυτό το στάδιο της περιόδου προγραμματισμού·

([18]) ΕΕ C, C/2025/285, 24.1.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/285/oj.

Ζ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, η παγκόσμια κλιματική κρίση και η περιβαλλοντική ρύπανση, με τις επιπτώσεις τους στα τρόφιμα, την εκπαίδευση και την υγεία, συνεπάγονται επίσης κρίση των δικαιωμάτων των παιδιών σε πολλές διαφορετικές περιφέρειες της ΕΕ, και ότι πρέπει να ληφθούν αποτελεσματικά και ουσιαστικά μέτρα, τα οποία να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά και οι μελλοντικές γενεές μεγαλώνουν με αξιοπρέπεια και έχουν τα εφόδια για τη μελλοντική αγορά ειδικευμένου εργατικού δυναμικού·

Η. λαμβάνοντας υπόψη ότι συστάσεις προς τα κράτη μέλη για μια συνολική στρατηγική με επαρκείς πόρους, η οποία αποσκοπεί στην καταπολέμηση της φτώχειας, και δη της οικογενειακής και παιδικής φτώχειας στην ΕΕ, καθώς και για πολιτικές και δράσεις με γνώμονα την υλοποίηση της στρατηγικής αυτής, προωθούν την εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς και την πρόοδο προς την επίτευξη οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, και στηρίζουν τον στόχο της Επιτροπής για μια ανταγωνιστική Ευρώπη, χωρίς αποκλεισμούς, των διαφόρων περιφερειών·

Θ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ευρώπη βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπη με ελλείψεις εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων που παρεμποδίζουν την ανταγωνιστικότητα της Ένωσης, όπως σημειώνεται στις εκθέσεις Draghi και Letta· λαμβάνοντας υπόψη ότι η στρατηγική αποκέντρωση της βιομηχανικής και τεχνολογικής ανάπτυξης και των επενδύσεων σε περιφέρειες που πλήττονται από τη μετάβαση μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των ελλείψεων αυτών, αλλά απαιτεί επαρκείς επενδύσεις σε σχετικές δημόσιες υπηρεσίες και υποδομές, όπως η στέγαση, η εκπαίδευση και οι μεταφορές·

Ι. λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλοί από τους κλάδους που επλήγησαν περισσότερο από την απανθρακοποίηση αντιμετώπισαν δυσμενείς συνθήκες εργασίας και εξάρτηση από εποχικούς εργαζόμενους· λαμβάνοντας υπόψη ότι η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση πρέπει να συμβαδίζουν με την κοινωνική δικαιοσύνη· λαμβάνοντας υπόψη ότι η δίκαιη μετάβαση θα πρέπει να συμβάλει στην αντιμετώπιση των διακρίσεων στον χώρο εργασίας, στη διασφάλιση αξιοπρεπών και ποιοτικών συνθηκών εργασίας, στη βελτίωση των εργασιακών προτύπων και στην εξασφάλιση αποτελεσματικών διχτυών ασφαλείας και μηχανισμών προστασίας για τους εργαζομένους των οποίων οι θέσεις εργασίας επηρεάζονται·

ΙΑ. λαμβάνοντας υπόψη ότι ο τουρισμός αποτελεί βασικό οικονομικό κλάδο της ΕΕ, συμβάλλοντας άμεσα και έμμεσα στο ΑΕΠ της ΕΕ με ποσοστό άνω του 10 %, και διαδραματίζει ζωτικό ρόλο στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, της κοινωνικής ευημερίας και της δημιουργίας βιώσιμων θέσεων εργασίας, ιδίως σε περιφέρειες που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό· λαμβάνοντας υπόψη ότι ο τουρισμός έχει τη δυνατότητα να συμβάλει σημαντικά στην εδαφική συνοχή, ιδίως σε απομακρυσμένες, αγροτικές, παράκτιες, εξόχως απόκεντρες και νησιωτικές περιοχές, και μπορεί να στηρίξει την οικονομική διαφοροποίηση και τη δίκαιη μετάβαση σε περιοχές που αντιμετωπίζουν διαρθρωτικές προκλήσεις, μείωση του πληθυσμού ή εξάρτηση από βιομηχανίες υψηλής έντασης άνθρακα· λαμβάνοντας υπόψη ότι η τουριστική βιομηχανία της ΕΕ, η οποία αποτελείται από περίπου 2,3 εκατ. μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ), απασχολεί περίπου 12,3 εκατ. άτομα και συνιστά σημαντική οικονομική δραστηριότητα με ισχυρά πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα σε διάφορους κλάδους· λαμβάνοντας υπόψη ότι η πολιτική συνοχής θα πρέπει να στηρίζει στρατηγικές για τον βιώσιμο τουρισμό στο πλαίσιο της δίκαιης μετάβασης, προωθώντας την ανθεκτικότητα, την καινοτομία, τον πράσινο και τον ψηφιακό μετασχηματισμό στον τομέα του τουρισμού, προάγοντας παράλληλα την ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς και διατηρώντας την πολιτιστική και φυσική κληρονομιά·

ΙΒ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε αντίθεση με τους κύριους ανταγωνιστές της, κατέχει ηγετική θέση παγκοσμίως στη μείωση των εκπομπών, ενώ αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις λόγω του σύνθετου παγκόσμιου γεωπολιτικού και οικονομικού πλαισίου·

ΙΓ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η διαδικασία της ενεργειακής μετάβασης θα πρέπει να συμβαδίζει με την οικονομική ανταγωνιστικότητα και ότι είναι σημαντικό να κατοχυρωθεί η ενεργειακή ασφάλεια των περιφερειών που βρίσκονται σε μετάβαση·

ΙΔ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η πυρηνική ενέργεια περιλαμβάνεται στην πράσινη ταξινομία και, ως εκ τούτου, συμβάλλει στη διαδικασία μετάβασης προς μια απανθρακοποιημένη οικονομία· λαμβάνοντας υπόψη ότι η αύξηση των επενδύσεων σε αυτήν τη μορφή ενέργειας θα συνέβαλε στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για στρατηγική αυτονομία και μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα· λαμβάνοντας υπόψη ότι αυτή η πηγή ενέργειας θα αποτελούσε αποτελεσματικό υποκατάστατο όσον αφορά την ενεργειακή απόδοση, τη δημιουργία θέσεων εργασίας και την οικονομική ανάπτυξη στις περιφέρειες μετάβασης·

ΙΕ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η ευρωπαϊκή ήπειρος θερμαίνεται ταχύτερα από ό,τι ο υπόλοιπος κόσμος και ότι οι κίνδυνοι που ενέχει η κλιματική αλλαγή καθίστανται όλο και πιο σύνθετοι και δύσκολοι να αντιμετωπιστούν·

ΙΣΤ. λαμβάνοντας υπόψη ότι τα νησιά, οι νησιώτικες και οι εξόχως απόκεντρες περιοχές, λόγω της ευάλωτης κατάστασής τους, χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής και στήριξης, δεδομένων των σοβαρών κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν κατά τη μετάβαση προς τους ενεργειακούς στόχους της ΕΕ για το 2030 και τον στόχο μιας κλιματικά ουδέτερης οικονομίας έως το 2050· λαμβάνοντας υπόψη ότι τα εγγενή μειονεκτήματα των νησιών, που απορρέουν από τον νησιωτικό χαρακτήρα, σε συνδυασμό με τις σοβαρές επιπτώσεις της κλιματικής κρίσης, θέτουν τους πολίτες τους σε περαιτέρω μειονεκτική θέση, επιδεινώνοντας τις υφιστάμενες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες· λαμβάνοντας υπόψη ότι η αυξανόμενη εμφάνιση ακραίων καιρικών φαινομένων και φυσικών καταστροφών, όπως ξηρασίες, πλημμύρες και δασικές πυρκαγιές, διευρύνει περαιτέρω το αναπτυξιακό χάσμα και παρεμποδίζει την πρόοδο προς τη βιώσιμη ανάπτυξη των νησιωτικών περιοχών της ΕΕ·

ΙΖ. λαμβάνοντας υπόψη ότι, χωρίς επαρκή προσοχή και χρηματοδοτική στήριξη, οι περιφέρειες που παλαιότερα εξαρτιόνταν από την παραγωγή ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής τύρφης, από εξορυκτικές δραστηριότητες και διεργασίες διύλισης, καθώς και άλλες ιδιαίτερα εκβιομηχανισμένες περιφέρειες, αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της οικονομικής παρακμής με αποτέλεσμα τη μείωση της ανταγωνιστικότητάς τους· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περιφέρειες αυτές είναι συχνά αντιμέτωπες με δημογραφικές προκλήσεις, όπως η επίμονη πληθυσμιακή συρρίκνωση, ιδίως σε αγροτικές περιοχές, νησιά και εξόχως απόκεντρες περιοχές, καθώς και με τη γήρανση και τη διαρροή εγκεφάλων, σε συνδυασμό με την περιορισμένη πρόσβαση σε επενδύσεις, τις ακατάλληλες υποδομές, την ανεπαρκή συνδεσιμότητα και το διευρυνόμενο χάσμα όσον αφορά την παραγωγικότητα και τις ευκαιρίες απασχόλησης σε σύγκριση με τις πιο δυναμικές περιφέρειες· λαμβάνοντας υπόψη ότι οι περιφέρειες αυτές χρειάζονται ολοκληρωμένη στήριξη και ειδικές στρατηγικές προσαρμογής, ώστε αυτές οι προκλήσεις να μετατραπούν σε ευκαιρίες·

ΙΗ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η αποτελεσματικότητα των στρατηγικών δίκαιης μετάβασης εξαρτάται από τη συνεκτική και στρατηγική χρήση των χρηματοδοτικών μέσων της ΕΕ· λαμβάνοντας υπόψη ότι, ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να διατηρηθεί μια εδαφική και τοποκεντρική προσέγγιση για τα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης, διασφαλίζοντας τη συμμετοχή των περιφερειακών και τοπικών αρχών στον σχεδιασμό στρατηγικών από τη βάση προς την κορυφή για τα εδάφη που καλύπτονται από το πρόγραμμα·

ΙΘ. λαμβάνοντας υπόψη ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η τεχνική βοήθεια για τις δημόσιες αρχές στο πλαίσιο του ΤΔΜ, του InvestEU και του δανειακού μηχανισμού του δημόσιου τομέα, δηλαδή τους τρεις πυλώνες του Μηχανισμού Δίκαιης Μετάβασης·

Κ. λαμβάνοντας υπόψη ότι η διαδικασία υποβολής αιτήσεων προς το ΤΔΜ πρέπει να απλουστευθεί, να εξορθολογιστεί και να αποκτήσει μεγαλύτερη ευελιξία ώστε να εξασφαλιστεί ευρύτερη προσβασιμότητα και να καταστεί δυνατή η ταχύτερη και αποτελεσματικότερη κατανομή των πόρων· λαμβάνοντας υπόψη ότι η απλούστευση των διαδικασιών είναι ζωτικής σημασίας για να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος του ΤΔΜ, ιδίως για τις μικρότερες περιφέρειες και τις τοπικές αρχές με περιορισμένη διοικητική ικανότητα, και για να εξασφαλιστεί ότι η στήριξη περιέρχεται εγκαίρως στις κοινότητες και στους εργαζόμενους που πλήττονται περισσότερο από την πράσινη μετάβαση·

Εστίαση σε τομείς που απειλούνται με απώλεια θέσεων εργασίας

1. καλεί την Επιτροπή, κατόπιν πρότασης των κρατών μελών, σε σύμπραξη με τις περιφέρειες και τις τοπικές αρχές, να διευκολύνουν τη δημιουργία ειδικών οικονομικών ζωνών του ΤΔΜ σε περιοχές που πλήττονται από το κλείσιμο εγκαταστάσεων, έως ότου οι περισσότερες από τις απολεσθείσες τοπικά θέσεις εργασίας αντικατασταθούν στην περιοχή, με κατά προτεραιότητα πρόσβαση σε χρηματοδότηση που χορηγείται πρωτίστως σε τοποθεσίες που πλήττονται άμεσα και βρίσκονται γύρω από την περιοχή στην οποία σημειώθηκε απώλεια θέσεων εργασίας καθώς και σε άλλες περιοχές, υπό την προϋπόθεση ότι αιτιολογείται δεόντως ότι ο άμεσος ή έμμεσος αντίκτυπος αυτών των απωλειών δικαιολογεί την πρόσβαση στο ΤΔΜ· υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό να λαμβάνονται επίσης υπόψη κοινωνικά κριτήρια, όπως τα ποσοστά τοπικής ανεργίας, η κοινωνικοοικονομική αβεβαιότητα και οι αυξημένοι κίνδυνοι κοινωνικού αποκλεισμού, διασφαλίζοντας ότι η οικονομική ανάκαμψη θα είναι βιώσιμη και υπό την καθοδήγηση των τοπικών κοινοτήτων·

2. ζητεί τη θέσπιση ταχύτερης διαδικασίας λήψης αποφάσεων σχεδιασμού, συνοδευόμενης από ειδικά μέτρα, χρηματοδοτικά μέσα και κίνητρα σε αυτές τις ζώνες, συμπεριλαμβανομένων προσωρινών και στοχευμένων φορολογικών κινήτρων για τις επιχειρήσεις και τις επενδύσεις, υπό την προϋπόθεση ότι δεν υπονομεύουν τη σταθερότητα της ενιαίας αγοράς· επαναβεβαιώνει ότι τα μέτρα αυτά μπορούν να δημιουργήσουν θέσεις εργασίας, να προσφέρουν ευκαιρίες για τα άτομα που ζουν σε αυτές τις περιφέρειες και να στηρίξουν τους οικονομικούς φορείς, δίνοντας προτεραιότητα στις ΜΜΕ, στις πολύ μικρές επιχειρήσεις και στα άτομα που διαχειρίζονται παραδοσιακές τοπικές και οικογενειακές επιχειρήσεις, ενισχύοντας την περιφερειακή ανάπτυξη και την ανταγωνιστικότητα·

3. τονίζει ότι οι ειδικές οικονομικές ζώνες έχουν τη δυνατότητα να τονώσουν τις επενδύσεις και την ανάπτυξη στις αντίστοιχες περιφέρειες, όπως οι ειδικές οικονομικές ζώνες που καθορίστηκαν το 1959 στο αεροδρόμιο Shannon, στην κομητεία Clare (Ιρλανδία) και το 1996 στο Κατοβίτσε, στην περιφέρεια της Σιλεσίας (Πολωνία)· επιμένει, ωστόσο, ότι οι μηχανισμοί αυτοί πρέπει να διέπονται από αυστηρούς κανόνες, ώστε να διασφαλίζεται ότι τα οικονομικά οφέλη κατανέμονται αποτελεσματικά στους τοπικούς πληθυσμούς, αποτρέπουν κάθε μορφή κοινωνικού ή φορολογικού ντάμπινγκ, νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και φοροδιαφυγής, και υπόκεινται σε αυστηρά κριτήρια κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας, δίνοντας προτεραιότητα στις τοπικές επιχειρήσεις, ιδίως τις ΜΜΕ και τις πολύ μικρές επιχειρήσεις·

4. ζητεί οι νησιωτικές περιοχές να συμπεριληφθούν μεταξύ των επιλέξιμων περιοχών για την εφαρμογή μειωμένων φορολογικών συντελεστών στο πλαίσιο των νησιωτικών οικονομικών ζωνών του ΤΔΜ, με στόχο την αντιμετώπιση του δυσανάλογα υψηλού κόστους ζωής σε αυτές τις περιοχές, το οποίο επιδεινώνεται περαιτέρω από τις επιπτώσεις της πράσινης και της ενεργειακής μετάβασης· τονίζει ότι αυτά τα δημοσιονομικά μέτρα είναι ζωτικής σημασίας για την ενίσχυση της οικονομικής βιωσιμότητας των νησιωτικών κοινοτήτων, τη στήριξη των τοπικών επιχειρήσεων και την προσέλκυση βιώσιμων επενδύσεων· επισημαίνει ότι τα στοχευμένα φορολογικά κίνητρα μπορούν να χρησιμεύσουν ως αποτελεσματικό εργαλείο για την αντιμετώπιση της συνεχιζόμενης τάσης πληθυσμιακής συρρίκνωσης των νησιών, την προώθηση της δημιουργίας θέσεων εργασίας και την υποστήριξη ανθεκτικών, αυτάρκων τοπικών οικονομιών, διασφαλίζοντας παράλληλα μια δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα·

Εκπαίδευση, κατάρτιση των εργαζομένων και προγράμματα μαθητείας

5. επισημαίνει ότι τα ταμεία της ΕΕ [τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία και, ιδίως, το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)] και το ΤΔΜ χρησιμοποιούνται για τη συμπλήρωση των επενδύσεων των διαφόρων περιφερειών στην προσχολική εκπαίδευση·

6. επαναλαμβάνει ότι πολλές περιφέρειες που καλύπτονται από το ΤΔΜ έχουν να επιδείξουν σημαντικό και εξέχον ιστορικό όσον αφορά τα προγράμματα κατάρτισης και μαθητείας, γεγονός που είναι ζωτικής σημασίας για την επανειδίκευση των εργαζομένων και, επίσης, για την ανταπόκριση στις νέες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας· υπογραμμίζει ότι θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στη συνέχισή τους· ζητεί χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΤΔΜ για να στηριχθεί η πρόσβαση σε ευκαιρίες κατάρτισης και μαθητείας, ιδίως για τις γυναίκες, τους νέους και τις περιθωριοποιημένες κοινότητες·

7. τονίζει, στο πλαίσιο αυτό, την ανάγκη να δοθεί προτεραιότητα στις επενδύσεις σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης και κατάρτισης στις πληττόμενες περιοχές, μεταξύ άλλων με την ενσωμάτωση των πράσινων και των ψηφιακών δεξιοτήτων, του γραμματισμού και του βασικού αριθμητισμού, καθώς και των δεξιοτήτων στις θετικές επιστήμες, την τεχνολογία, τη μηχανική και τα μαθηματικά (STEM), στα προγράμματα κατάρτισης, σύμφωνα με τις πρόσφατες ανακοινώσεις της Επιτροπής σχετικά με την Ένωση Δεξιοτήτων, το σχέδιο δράσης για τις βασικές δεξιότητες και το στρατηγικό πλαίσιο για την εκπαίδευση στους τομείς STEM· εμμένει στη σημασία της χρηματοδότησης για την ενίσχυση των βασικών ψηφιακών και τεχνικών δεξιοτήτων ώστε να βελτιωθεί η απασχολησιμότητα και η ανταγωνιστικότητα· τονίζει την ανάγκη επαρκούς ενωσιακής χρηματοδότησης για τα δίδακτρα παιδιών και σπουδαστών που προέρχονται από τις πληττόμενες περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδοτικής στήριξης για τη δευτεροβάθμια και την τριτοβάθμια εκπαίδευση·

8. τονίζει ότι η έλλειψη εξειδικευμένων εκπαιδευτικών επιδεινώνει τις ελλείψεις δεξιοτήτων σε στρατηγικούς τομείς και υπονομεύει την οικονομική ανταγωνιστικότητα των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών· ζητεί την ανάπτυξη στοχευμένων προγραμμάτων για τη βελτίωση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού, ιδίως στους τομείς STEM, μέσω οικονομικών και μη οικονομικών κινήτρων, ιδίως στις περιφέρειες που επηρεάζονται από τη μετάβαση· τονίζει τη σημασία της διάθεσης ειδικών πόρων για την καινοτόμο κατάρτιση των εκπαιδευτικών και των εκπαιδευτών, καθώς και την ανάπτυξη ψηφιακών παιδαγωγικών δεξιοτήτων, οι οποίες είναι σημαντικές για την προετοιμασία των εργαζομένων για τις βιομηχανικές μεταβάσεις· ζητεί να ληφθούν μέτρα για τη βελτίωση του μισθού και των συνθηκών εργασίας των εκπαιδευτικών, με στόχο την προσέλκυση και τη διατήρηση καταρτισμένων εκπαιδευτών, ιδίως σε τομείς που βρίσκονται σε μετάβαση, αναγνωρίζοντας έτσι τον καίριο ρόλο τους στην προετοιμασία του εργατικού δυναμικού για τις μελλοντικές βιομηχανικές ανάγκες· ζητεί από την Επιτροπή να εκτιμήσει τον αντίκτυπο των επενδύσεων στην κατάρτιση των εκπαιδευτών και των εκπαιδευτικών, ώστε να διασφαλιστεί η καλύτερη χρήση της χρηματοδότησης και να βελτιστοποιηθούν τα αποτελέσματα όσον αφορά τις δεξιότητες που αποκτούν οι σπουδαστές και οι εργαζόμενοι στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες·

9. μολονότι αναγνωρίζει τις επενδύσεις που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί σε προγράμματα μαθητείας, ζητεί σημαντικό μέρος των κονδυλίων που προορίζονται για την εκπαίδευση στις πληττόμενες περιφέρειες να χρησιμοποιηθεί για μαθητείες και επαγγελματική κατάρτιση που ευθυγραμμίζονται με τις ανάγκες της τοπικής κοινότητας όπου σημειώνονται απώλειες θέσεων εργασίας, μέσω προγραμμάτων μαθητείας υψηλής ποιότητας, διασφαλίζοντας ότι τα προγράμματα αυτά προσφέρουν επαρκή αμοιβή, αξιοπρεπείς συνθήκες εργασίας και ποιοτική κατάρτιση·

10. τονίζει ότι η πολιτική συνοχής αποτελεί τη σωστή απάντηση στις οικονομικές ανισότητες και ότι ο ρόλος της σήμερα είναι ιδιαίτερα σημαντικός δεδομένης της απειλής της αποβιομηχάνισης· ζητεί καλύτερο συντονισμό μεταξύ του ΤΔΜ, του ΕΚΤ+ και του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης, ώστε να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους στην επαγγελματική επανένταξη και την επανειδίκευση των εργαζομένων που πλήττονται από βιομηχανικές αναδιαρθρώσεις· ζητεί επίσης η διαχείριση των κονδυλίων του ΕΚΤ+ να επικεντρωθεί περισσότερο στις περιφέρειες και να διέπεται από μια πολυεπίπεδη προσέγγιση, με τη συμμετοχή των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών αρχών, καθώς και να υπάρξουν μεγαλύτερες και καλύτερες συνέργειες μεταξύ του ΕΚΤ+ και του ΤΔΜ, ιδίως όσον αφορά την εκπαίδευση και την κατάρτιση· αναγνωρίζει επίσης τον ουσιαστικό ρόλο της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων στη στήριξη της δίκαιης μετάβασης και την ανάγκη να συνεχιστεί η ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων·

11. τονίζει τη σημασία της ευθυγράμμισης της πολιτικής συνοχής, συμπεριλαμβανομένου του ΤΔΜ, με τις περιφερειακές στρατηγικές καινοτομίας και τις προτεραιότητες έξυπνης εξειδίκευσης, ώστε να ενισχυθεί η περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και να στηριχθεί η οικονομική διαφοροποίηση και η ανθεκτικότητα των περιοχών μετάβασης· παροτρύνει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να δώσουν ιδιαίτερη προσοχή στις περιοχές με δημογραφική συρρίκνωση και, όσον αφορά τα κριτήρια επιλογής έργων που είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση από το ΤΔΜ, να δώσουν προτεραιότητα στις περιοχές που πλήττονται από τη μετάβαση έναντι εκείνων που δεν πλήττονται, αυξάνοντας τη βαθμολογία των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών που σχετίζονται άμεσα με τους δήμους που πλήττονται από τη διακοπή δραστηριοτήτων υψηλής έντασης άνθρακα, διασφαλίζοντας έτσι ότι το κίνητρο αυτό μεταφράζεται σε απτά αποτελέσματα· παροτρύνει την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να βεβαιωθούν ότι τα διαθέσιμα κονδύλια του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) συμβάλλουν στη στήριξη της διαδικασίας μετάβασης στις εν λόγω περιοχές·

12. αναγνωρίζει τον καίριο ρόλο της αυτοκινητοβιομηχανίας στην ΕΕ, μεταξύ άλλων όσον αφορά τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε διάφορες περιφέρειες· θεωρεί απαραίτητη τη συμπερίληψη της αυτοκινητοβιομηχανίας στο πεδίο εφαρμογής της δίκαιης μετάβασης, δεδομένων των προκλήσεων που θέτει ο παγκόσμιος ανταγωνισμός κατά τη μετάβαση στην ηλεκτροκίνηση και των επιπτώσεων των αδικαιολόγητων εμπορικών φραγμών· τονίζει την ανάγκη για στοχευμένες πολιτικές που δίνουν προτεραιότητα στην επανειδίκευση των εργαζομένων καθώς και για πρωτοβουλίες που αποσκοπούν στη διαφοροποίηση του οικονομικού μοντέλου των περιφερειών με σημαντική αυτοκινητοβιομηχανία·

13. είναι της άποψης ότι η επαγγελματική κατάρτιση αποτελεί αναγκαία απάντηση στον οικονομικό μετασχηματισμό των περιφερειών· τονίζει την ανάγκη θέσπισης, μέσω του ΤΔΜ, φιλόδοξων και στοχευμένων προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και επανειδίκευσης για άτομα που αναζητούν εργασία και εργαζόμενους που επηρεάζονται άμεσα από τις οικονομικές μεταβάσεις, ώστε να αποτραπεί η εμφάνιση μακροχρόνιας διαρθρωτικής ανεργίας· εμμένει στην ανάγκη να προβλεφθεί χρηματοδότηση για τα προγράμματα αυτά στα εδαφικά σχέδια δίκαιης μετάβασης·

14. καλεί την Επιτροπή να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη, τις τοπικές και περιφερειακές αρχές, τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και τις τοπικές επιχειρήσεις για να διασφαλιστεί ότι δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στο γεγονός ότι οι εργαζόμενοι που έχασαν τη δουλειά τους έχουν τη δυνατότητα να συμμετάσχουν, στις κοινότητές τους, σε προγράμματα απασχόλησης και κατάρτισης που υποστηρίζονται από το ΕΚΤ+ ή σε άλλα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την ΕΕ·

15. τονίζει την ανάγκη εκπόνησης προγραμμάτων μαθητείας και κατάρτισης για τις περιφέρειες που επηρεάζονται από τη μετάβαση, σε συνεργασία με τις τοπικές επιχειρήσεις, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, τα κέντρα κατάρτισης και διά βίου μάθησης, τους κοινωνικούς εταίρους και τις τοπικές και περιφερειακές αρχές και τη δημόσια διοίκηση, ώστε να παρέχονται στους σπουδαστές και τους ανέργους ευκαιρίες και ουσιαστικές εμπειρίες εντός των κοινοτήτων τους και να διασφαλίζεται το «δικαίωμα παραμονής» τους·

16. υπογραμμίζει ότι τα αποτελεσματικά προγράμματα επανεκπαίδευσης και αναβάθμισης των δεξιοτήτων πρέπει να σχεδιαστούν και να προετοιμαστούν με τον κατάλληλο τρόπο πολύ πριν από τυχόν σταδιακή κατάργηση ή σημαντική βιομηχανική μεταβολή· επισημαίνει ότι η κατάρτιση και η επανεκπαίδευση των εργαζομένων και των ατόμων που αναζητούν εργασία, η αναβάθμιση των δεξιοτήτων, η επανειδίκευση και η διά βίου εκπαίδευση πρέπει να διενεργούνται κατά τρόπο που να διασφαλίζει ότι κανείς —ανεξάρτητα από τον τομέα εργασίας του, το είδος της σύμβασής του, το φύλο ή τη γεωγραφική του θέση— δεν θα μείνει στο περιθώριο στην πορεία προς την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση της ΕΕ· ζητεί μέτρα που θα διευκολύνουν την προληπτική δράση και τον προγραμματισμό των αναγκών σε δεξιότητες και θα διασφαλίζουν αυτά τα δικαιώματα για όλους τους θιγόμενους εργαζόμενους· καλεί τα κράτη μέλη και τις περιφερειακές αρχές να συστήσουν «τοπικά συμβούλια δεξιοτήτων» ή παρόμοιους πολυμερείς φορείς, αρμοδιότητα των οποίων θα είναι η διάγνωση των τοπικών ελλείψεων δεξιοτήτων, η πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες που σχετίζονται με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση και η παροχή συμβουλών σχετικά με στοχευμένες επενδύσεις στο πλαίσιο του ΤΔΜ και του ΕΚΤ+·

17. προτείνει τη δημιουργία ενός περιφερειακού μηχανισμού για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση του αντικτύπου των προγραμμάτων μαθητείας, με τη συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών — τοπικές αρχές, εργοδότες, εκπαιδευτικά ιδρύματα και νέοι· πιστεύει ότι αυτό θα επέτρεπε την ταχεία προσαρμογή των στρατηγικών κατάρτισης στις απαιτήσεις της αγοράς εργασίας και την άμεση ανατροφοδότηση από τους συμμετέχοντες, διασφαλίζοντας έτσι τη βιωσιμότητα και την αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων μαθητείας σε μακροχρόνιο ορίζοντα·

18. επισημαίνει ότι οι περιφέρειες που πλήττονται από την οικολογική μετάβαση αντιμετωπίζουν έλλειψη δεξιοτήτων και εργατικού δυναμικού, ενώ σε πολλά μέρη της Ευρώπης παρατηρείται στεγαστική κρίση και υπερπληθυσμός στις αστικές περιοχές· προτείνει τη δημιουργία ενός προγράμματος οικονομικά προσιτής στέγασης σε αυτές τις περιφέρειες και σημειώνει ότι το πρόγραμμα αυτό θα πρέπει να προσελκύει νέους, συμβάλλοντας έτσι στην οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση των περιφερειών αυτών·

19. ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να ενσωματώσουν, σε υποστηριζόμενα από το ΤΔΜ και το ΕΚΤ+ έργα, εγγυήσεις στέγασης, προγράμματα συνδιαβίωσης και στήριξη ενοικίου για μαθητευόμενους και σπουδαστές, ιδίως σε περιοχές όπου σημειώνονται υψηλά ποσοστά ανεργίας των νέων ή δημογραφική συρρίκνωση·

20. ζητεί ένα μέρος των κονδυλίων συνοχής να διατεθεί ειδικά για την ανακαίνιση των κατοικιών νοικοκυριών με το χαμηλότερο εισόδημα και των λιγότερο ενεργειακά αποδοτικών κτιρίων, διότι διαφορετικά θα έμεναν στο περιθώριο κατά την πράσινη μετάβαση·

Σχέδιο για ποιοτικές θέσεις εργασίας

21. σημειώνει ότι η δίκαιη μετάβαση δεν έχει λάβει επαρκώς υπόψη τις ιδιαιτερότητες των διαφορετικών προφίλ των εργαζομένων και των επηρεαζόμενων κοινοτήτων· σημειώνει με λύπη ότι δεν έχουν δημιουργηθεί εναλλακτικές λύσεις εποχικής εργασίας, τόσο ως πηγή πρόσθετου εισοδήματος για τους εργαζόμενους όσο και ως ευκαιρία απόκτησης εισοδήματος για τους σπουδαστές·

22. εφιστά την προσοχή στην ανεργία και, ιδίως, στην ανεργία των νέων σε πολλές περιφέρειες, αγροτικές περιοχές και κράτη μέλη· τονίζει, ως εκ τούτου, την ανάγκη για προσβασιμότητα σε οικονομικά προσιτή στέγαση, μεταφορές και εκπαίδευση, καθώς και για ένταξη των νέων γενεών, ιδίως από νοικοκυριά χαμηλού εισοδήματος·

23. τονίζει την ανάγκη να συμπληρωθεί η χρηματοδότηση των συμβουλίων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να διασφαλιστεί η επανεκπαίδευση ή η επανειδίκευση των εργαζομένων που εξετάζουν το ενδεχόμενο αλλαγής του επαγγελματικού προφίλ τους ή που έχουν χάσει τη δουλειά τους, ιδίως οι γυναίκες και όσοι έχουν υπερβεί το 50 έτος της ηλικίας τους· προτείνει το ΤΔΜ να προσφέρει επίσης ευκαιρίες επανεκπαίδευσης, επανειδίκευσης και απόκτησης νέων δεξιοτήτων σε μέλη της άμεσης οικογένειας των θιγόμενων εργαζομένων στην εγγύτερη περιοχή τους·

24. προειδοποιεί ότι ορισμένες από τις βιομηχανίες, οι οποίες έχουν κλείσει ή βρίσκονται σε διαδικασία κλεισίματος, προσφέρουν συνθήκες εργασίας που υπερβαίνουν οικονομικά τον μέσο όρο, μεταξύ άλλων υψηλότερους μισθούς, επιδόματα κινδύνου και ασφάλιση υγείας για τους εργαζόμενους και τις οικογένειές τους· τονίζει, ως εκ τούτου, την ανάγκη για προσωρινή χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΤΔΜ με σκοπό να αντισταθμιστεί η διαφορά μεταξύ των επιδομάτων ανεργίας και των νέων μισθών, καθιστώντας δυνατή την ομαλότερη μετάβαση και διασφαλίζοντας την εκπλήρωση όλων των συμβατικών υποχρεώσεων που είχαν αναληφθεί προγενέστερα·

25. επικροτεί τη δέσμευση της Επιτροπής να προτείνει έναν χάρτη πορείας για την ποιότητα των θέσεων εργασίας έως το τέλος του 2025, ο οποίος θα καταρτιστεί από κοινού με τους κοινωνικούς εταίρους ώστε να εξασφαλιστεί η δίκαιη μετάβαση για όλους· υπενθυμίζει ότι ο χάρτης πορείας θα πρέπει να στηρίζει τους δίκαιους μισθούς, τα υψηλά πρότυπα υγείας και ασφάλειας, τις καλές συνθήκες εργασίας, την κατάρτιση και τη δίκαιη μετάβαση των εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων, σε θέσεις εργασίας, ιδίως μέσω της αύξησης της κάλυψης από συλλογικές διαπραγματεύσεις· τονίζει ότι ο χάρτης πορείας θα πρέπει να καταστήσει τη διαχείριση των μεταβάσεων βασική προτεραιότητα και να περιλαμβάνει συνοδευτικές προτάσεις που να στηρίζουν συγκεκριμένα τους εργαζόμενους·

26. τονίζει την ανάγκη να εγκριθούν, χωρίς καθυστέρηση, οι «κοινωνικές συμβάσεις» που συνάπτονται για τους οικονομικούς κλάδους που βρίσκονται σε διαδικασία δίκαιης μετάβασης και κοινοποιούνται στην Επιτροπή· τονίζει ότι αυτές οι κοινωνικές συμβάσεις θα πρέπει να βασίζονται σε αξιόπιστη διάγνωση και αξιόπιστες οικονομικές προβλέψεις, να στηρίζουν τις συλλογικές διαπραγματεύσεις και τον σεβασμό των δικαιωμάτων των εργαζομένων, και να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαιτερότητες των σχετικών περιφερειών· υποστηρίζει τη δημιουργία μηχανισμών κοινωνικής προστασίας για τους εργαζόμενους που θίγονται άμεσα από τη βιομηχανική και την ενεργειακή μετάβαση, συμπεριλαμβανομένου ενός εισοδήματος μετάβασης και στοχευμένων παρατάσεων των επιδομάτων ανεργίας· ζητεί μια οδηγία για τη δίκαιη μετάβαση στον κόσμο της εργασίας, η οποία να διαμορφώνει ένα νομοθετικό πλαίσιο που θα εξασφαλίζει τη δημιουργία ποιοτικών θέσεων εργασίας στις περιφέρειες που πλήττονται από τη μετάβαση· ενθαρρύνει τη δημιουργία ομάδων εργαζομένων στους κλάδους που πλήττονται από τη μετάβαση, επιτρέποντας στους πρώην εργαζόμενους να επωφελούνται άμεσα από την περιφερειακή οικονομική ανανέωση·

27. καλεί την Επιτροπή να διευκολύνει τη θέσπιση ενός κοινωνικού προγράμματος κατάρτισης για ηλικιωμένους ανέργους, ειδικότερα για γυναίκες και μακροχρόνια ανέργους, που δεν είναι σε θέση να επανεκπαιδευτούν και να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες θέσεις εργασίας, εξασφαλίζοντας ότι θα υποστηρίζουν αυτούς τους ανθρώπους μέχρι τη συνταξιοδότηση ώστε να τους εγγυηθούν ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο· τονίζει την ανάγκη να ενισχυθεί ο ρόλος των γυναικών και να προωθηθεί η ένταξη των ατόμων με αναπηρία·

28. τονίζει ότι τα κράτη μέλη πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στην πρόσβαση σε κρατική γη και θα πρέπει, κατά το δυνατόν, να ανακτούν, να αποκαθιστούν και να αλλάζουν χρήση σε κτήρια και άλλα περιουσιακά στοιχεία, όπως παλαιές βιομηχανικές εγκαταστάσεις και εγκαταστάσεις εξόρυξης, για νέα έργα που χρηματοδοτούνται από το πλαίσιο του ΤΔΜ, συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, της ενεργειακής ανακαίνισης ή της πράσινης επανεκβιομηχάνισης· τονίζει ότι θα πρέπει να υπάρχει εποπτεία και παρακολούθηση της διαδικασίας αυτής από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή·

Υλοποίηση και διακυβέρνηση

29. επισημαίνει ότι η μετάβαση των περιφερειών που είναι επιλέξιμες να λάβουν στήριξη από το ΤΔΜ δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και ότι οι περιφέρειες αυτές θα συνεχίσουν να χρειάζονται ειδική στήριξη για την αντιμετώπιση των διαφόρων προκλήσεων που συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση στο μέλλον· κρίνει αναγκαία τη λήψη μέτρων για τη διασφάλιση της μέγιστης δυνατής απορρόφησης αυτών των κονδυλίων, μεταξύ άλλων με την απλούστευση των διοικητικών διαδικασιών, τη δημιουργία μηχανισμών στήριξης και παροχής συμβουλών που θα βοηθούν τις τοπικές αρχές να έχουν πρόσβαση και να αξιοποιούν επιτυχώς τις αναγκαίες επενδύσεις, καθώς και την αύξηση της προχρηματοδότησης για τις τοπικές αρχές·

30. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι σε ορισμένες περιφέρειες της ΕΕ, λόγω των δημογραφικών αλλαγών και της μετανάστευσης, καταγράφεται συνεχής εκροή νέων και ειδικευμένων εργαζομένων, γεγονός που πλήττει ιδιαίτερα τις αγροτικές περιοχές και τις περιοχές της ενδοχώρας, τα νησιά και τις εξόχως απόκεντρες περιοχές· υπενθυμίζει, στο πλαίσιο αυτό, τη σημασία των ισχυρών δεσμών μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών, καθώς και της στοχευμένης στήριξης για τις γυναίκες στις αγροτικές περιοχές· υπενθυμίζει ότι αυτά τα επίπεδα μετανάστευσης και πληθυσμιακής συρρίκνωσης επηρεάζουν σοβαρά την ανταγωνιστικότητα, την οικονομική ανάπτυξη, την επισιτιστική ασφάλεια, την παραγωγικότητα και τη βιωσιμότητα των πληττόμενων περιφερειών·

31. σημειώνει με ανησυχία τη σοβαρή μείωση, τα τελευταία έτη, των επαρκών επιπέδων εθνικής χρηματοδότησης από τα κράτη μέλη προς τις φτωχότερες περιφέρειές τους· υπενθυμίζει τη σημασία του σεβασμού του κανόνα της ΕΕ για την προσθετικότητα· καλεί την Επιτροπή να διασφαλίσει ότι οι εθνικές αρχές λαμβάνουν δεόντως υπόψη την εσωτερική συνοχή κατά την κατάρτιση και υλοποίηση των έργων των διαρθρωτικών και επενδυτικών ταμείων·

32. αποδέχεται ότι η εφαρμογή της διαδικασίας του ΤΔΜ εμπίπτει στην αρμοδιότητα των κρατών μελών, αλλά ζητεί να ενισχυθεί ο ρόλος των τοπικών και των περιφερειακών αρχών και αυτών που εμπλέκονται στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, διασφαλίζοντας ότι οι στρατηγικές χρηματοδότησης ευθυγραμμίζονται με τις ειδικές ανάγκες των κοινοτήτων που επηρεάζονται από τη μετάβαση και συνάδουν με τις επενδύσεις στο πλαίσιο άλλων στρατηγικών ταμείων που συνδέονται με τη δίκαιη μετάβαση· τονίζει ότι είναι ζωτικής σημασίας να απλουστευθεί η πρόσβαση σε αιτήσεις και να διευρυνθεί το πεδίο εφαρμογής του ταμείου, ώστε να δοθεί η δυνατότητα σε άλλες περιφέρειες και τομείς που πλήττονται εξίσου να επωφεληθούν από το ΤΔΜ· υπογραμμίζει την ανάγκη να παρουσιάσει η Επιτροπή, σε συνεργασία με τα κράτη μέλη, σαφείς κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με ζητήματα εφαρμογής, προκειμένου να επιταχυνθεί η κατανομή των κονδυλίων και η αποτελεσματική υλοποίηση των πρωτοβουλιών του ΤΔΜ·

33. πιστεύει ότι η Επιτροπή θα έπρεπε να είχε καθορίσει σαφείς παραμέτρους για κάθε κράτος μέλος σε τομείς, όπως οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, στην αναβάθμιση των δεξιοτήτων και στην επανειδίκευση των εργαζομένων για εναλλακτική απασχόληση, η παροχή σε τρίτους επενδυτές της δυνατότητας να διαφυλάσσουν τον πολιτισμό και τις παραδόσεις των πρώην περιοχών εξόρυξης άνθρακα και τύρφης, καθώς και η βοήθεια στον καθαρισμό των μολυσμένων περιοχών γύρω από τους χώρους εξόρυξης· ενθαρρύνει την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και βέλτιστων πρακτικών μεταξύ των περιφερειών που βρίσκονται σε μετάβαση· ζητεί, επιπλέον, συνέργειες με πρωτοβουλίες, όπως το Νέο Ευρωπαϊκό Μπάουχαους, σε έργα που αναπροσαρμόζουν παλαιές βιομηχανικές εγκαταστάσεις σε κοινωνικούς και πολιτιστικούς χώρους·

34. αναγνωρίζει την έλλειψη χρηματοδότησης για έργα κλίμακας από τη βάση προς την κορυφή· συνιστά τα κενά αυτά να συνεχίσουν να καλύπτονται με πόρους από το ΤΔΜ, ανάλογα με τις ανάγκες· τονίζει ότι είναι σημαντικό να παρασχεθεί ειδική τεχνική υποστήριξη από το ΤΔΜ στις περιφέρειες, τις τοπικές αρχές και τις κοινοτικές ομάδες από τα πρώτα στάδια, προκειμένου να ενισχυθεί η ικανότητά τους για σχεδιασμό από τη βάση προς την κορυφή και να βοηθηθούν οι δυνητικοί δικαιούχοι στην προετοιμασία έργων υψηλής ποιότητας με αντίκτυπο·

35. αναγνωρίζει την έλλειψη ισόποσης χρηματοδότησης για ομάδες στον εθελοντικό τομέα, οι οποίες υποβάλλουν αίτηση για στήριξη από το ΤΔΜ, και ζητεί έναν απλουστευμένο μηχανισμό χρηματοδότησης· τονίζει τη σημασία της χορήγησης επαρκούς προχρηματοδότησης περισσότερο από το ήμισυ του κόστους κεφαλαίου ή σημαντικού μέρους του έργου για ομάδες που θεωρούνται χαμηλού κινδύνου, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι ομάδες αυτές θα αποφύγουν τα υψηλά επιτόκια και τέλη για την ισόποση και ενδιάμεση χρηματοδότηση, ενδυναμώνοντας έτσι τις τοπικές εθελοντικές και κοινοτικές οργανώσεις ώστε να υλοποιούν με αποτελεσματικό τρόπο έργα που σχετίζονται με τη μετάβαση·

36. ζητεί την ενίσχυση των συνεργειών μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα με σκοπό την από κοινού αντιμετώπιση της διαδικασίας μετάβασης, ανοίγοντας έτσι τον δρόμο για τη μετατροπή της παραγωγής των εν λόγω περιοχών·

37. επισημαίνει τον αρνητικό αντίκτυπο των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στις εθελοντικές και μη κερδοσκοπικές ομάδες· υπογραμμίζει, στο πλαίσιο αυτό, τον ουσιαστικό ρόλο των φορέων της κοινωνικής οικονομίας στην παροχή συγκεκριμένων απαντήσεων σε επίπεδο κοινότητας στις κοινωνικές ανάγκες των πολιτών της ΕΕ καθώς και στη στήριξη λύσεων χωρίς αποκλεισμούς με επίκεντρο τον άνθρωπο για μια δίκαιη μετάβαση· θεωρεί ότι οι κανόνες για τις κρατικές ενισχύσεις θα μπορούσαν να καταστούν ελαστικότεροι, υπό δικαιολογημένες προϋποθέσεις, για εθελοντικές και μη κερδοσκοπικές ομάδες που θεωρούνται χαμηλού κινδύνου· καλεί την Επιτροπή, στο πλαίσιο αυτό, να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη ώστε να υπάρξει μεγαλύτερη συνέπεια και σαφήνεια στην ερμηνεία των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις, στον βαθμό που αυτοί εφαρμόζονται σε κοινοτικές και μη κερδοσκοπικές ομάδες·

38. τονίζει την ανάγκη να αναπτυχθεί ένα ενισχυμένο κοινοτικό μοντέλο οφελών, προσαρμοσμένο σε κάθε περιφέρεια δίκαιης μετάβασης· καλεί, για τον σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη και τις διαχειριστικές αρχές να διαθέσουν μερίδιο των πόρων του ΤΔΜ για τη στήριξη της θέσπισης πράσινων κοινοτικών καθεστώτων, της κοινωνικής καινοτομίας και της κοινωνικής οικονομίας, ιδίως με τη χρηματοδότηση ενεργειακών συνεταιρισμών πολιτών, συμμετοχικών τοπικών έργων παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και πρωτοβουλιών που προωθούν μια τοπική κυκλική οικονομία· σημειώνει ότι οι πρώην εργαζόμενοι και οι οικογένειές τους θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επενδύουν ή να συμμετέχουν σε αυτά τα έργα, ενισχύοντας έτσι τη διασύνδεση μεταξύ της πράσινης μετάβασης και της κοινωνικής ένταξης·

39. επαναλαμβάνει ότι τα συνεργατικά έργα που σχετίζονται με τη στέγαση ή τα έργα με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων θα πρέπει να επωφελούνται από απλουστευμένη πρόσβαση στη χρηματοδότηση του ΤΔΜ, μεταξύ άλλων με χαμηλότερα κατώτατα όρια συγχρηματοδότησης και προκαταβολές· ζητεί να παρασχεθεί καθοδήγηση στα κράτη μέλη σχετικά με τη διευκόλυνση της πρόσβασης των φορέων στέγασης σε κονδύλια·

40. ζητεί τη μείωση του διοικητικού φόρτου του ΤΔΜ για τις κοινότητες, με τη δημιουργία εξειδικευμένων «πρακτικών» διαχειριστών και την ανάπτυξη υπηρεσίας μίας στάσης και κατάλληλων ψηφιακών πλατφορμών με στόχο την παροχή στήριξης και συνδρομής κατά τη διεκπεραίωση των αιτήσεων και τη διαχείριση των έργων μετά την επιλογή τους, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι κοινότητες αυτές έχουν επίσης ισότιμη πρόσβαση σε χρηματοδότηση, συμβάλλοντας έτσι στην αντιμετώπιση των περιφερειακών ανισοτήτων·

41. καλεί το ΤΔΜ να στηρίξει, να αναδείξει και να διατηρήσει την πολιτιστική και βιομηχανική κληρονομιά των πληττόμενων κοινοτήτων μέσω της προώθησης της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης· ενθαρρύνει τη θέσπιση ειδικών προγραμμάτων κατάρτισης για οδηγούς πολιτιστικής κληρονομιάς, ώστε να ενισχυθεί η τοπική απασχόληση και η πολιτιστική συνέχεια και να υποστηριχθεί η δημιουργία κέντρων επισκεπτών και χώρων ερμηνείας που προβάλλουν την τοπική ιστορία, τις τοπικές παραδόσεις και την πορεία μετασχηματισμού των περιοχών αυτών, δημιουργώντας έτσι τοπικές θέσεις εργασίας, διαφυλάσσοντας την πολιτιστική ταυτότητα και προσελκύοντας πολιτιστικό και εκπαιδευτικό τουρισμό·

42. υπογραμμίζει τη στρατηγική σημασία του «δικαιώματος παραμονής» των ανθρώπων στις περιφέρειές τους ή τις τοπικές περιοχές τους· καλεί την Επιτροπή να εκδώσει ειδικές κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής και επιβολής της αρχής αυτής σε όλη την ΕΕ και τις περιφέρειές της· ζητεί την ισχυρότερη ενσωμάτωσή της, ως οριζόντιας αρχής, σε όλες τις πολιτικές της ΕΕ, ώστε να υποστηρίζονται οι στόχοι της κοινωνικής, οικονομικής και εδαφικής συνοχής, όπως ορίζονται στις Συνθήκες·

Κοινωνική δικαιοσύνη πριν από τη μετάβαση για το σύνολο της οικονομίας

43. υπογραμμίζει τον καίριο ρόλο που διαδραματίζει η πολιτική συνοχής στην υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής της ΕΕ και στην τόνωση της οικονομίας της ΕΕ, συμβάλλοντας στη δίκαιη, συμπεριληπτική και βιώσιμη μετάβαση και ανάπτυξη, προωθώντας την οικονομική και κοινωνική σύγκλιση μεταξύ χωρών και περιφερειών, και προωθώντας την καινοτομία και την απασχόληση· εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι, λόγω της περιορισμένης ευελιξίας του τρέχοντος πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου (ΠΔΠ), η Επιτροπή έχει καταφύγει στον αναπροσανατολισμό της πολιτικής συνοχής, η οποία δεν αποτελεί εργαλείο αντιμετώπισης κρίσεων αλλά έχει επανειλημμένα κληθεί να καλύψει τις ελλείψεις της δημοσιονομικής ευελιξίας ή των μηχανισμών αντιμετώπισης κρίσεων στο ΠΔΠ εις βάρος των μακροπρόθεσμων στόχων πολιτικής της· καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να επιταχύνουν την εφαρμογή της πολιτικής συνοχής·

44. πιστεύει ότι οι μεταβολές στο γεωπολιτικό πεδίο, μαζί με άλλους παράγοντες, επιφέρουν μαζικές αλλαγές στη λειτουργία της οικονομίας της ΕΕ· υπογραμμίζει ότι το ΤΔΜ θα πρέπει να εξακολουθήσει να διαδραματίζει αποφασιστικό ρόλο στη διαδικασία απανθρακοποίησης· καλεί την Επιτροπή και τα κράτη μέλη να εξετάσουν τα χρονοδιαγράμματα για το κλείσιμο βασικών ενεργειακών παραγόντων στην ΕΕ και να μετριάσουν τον αντίκτυπο του κλεισίματος αυτού, διασφαλίζοντας «κοινωνική δικαιοσύνη κατά τη μετάβαση» για τους εργαζόμενους·

45. ζητεί να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στην ανάγκη προώθησης των συνδέσεων ηλεκτρικής ενέργειας, αύξησης της δυναμικότητας φιλοξενίας του δικτύου και ενίσχυσης των συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας, ως απαραίτητων συνιστωσών μιας αποτελεσματικής ενεργειακής μετάβασης· καλεί την Επιτροπή να ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να εφαρμόσουν πλήρως τις διατάξεις της οδηγίας (ΕΕ) 2019/944 ([19]) σχετικά με τις ενεργειακές κοινότητες πολιτών, προβλέποντας ειδικά μέτρα για την προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών από την ενεργειακή φτώχεια στις περιφέρειες του ΤΔΜ· πιστεύει, στο πλαίσιο αυτό, ότι θα πρέπει να παρέχεται στήριξη σε έργα πράσινων υποδομών και ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τα οποία προωθούνται με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων, όπως εγκαταστάσεις ηλιακής, αιολικής και υδροηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και σε βιώσιμες μεταφορές, οι οποίες τονώνουν τις τοπικές οικονομίες, προσφέροντας μεγάλες δυνατότητες για τη δημιουργία τοπικών θέσεων εργασίας στους τομείς των κατασκευών, της μηχανικής, της συντήρησης και συναφών κλάδων·

46. τονίζει τη σημασία των κρατών μελών για την ενθάρρυνση του κοινωνικού διαλόγου και των συλλογικών διαπραγματεύσεων σε τομεακό επίπεδο, ιδίως σε νεοεμφανιζόμενες πράσινες βιομηχανίες, καθώς και για τη συμμετοχή των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας· τονίζει ότι η οδηγία για τους κατώτατους μισθούς ([20]) προσφέρει μια εξαιρετική ευκαιρία για την ενίσχυση των συλλογικών διαπραγματεύσεων για τον καθορισμό των μισθών και της παρουσίας κοινωνικών εταίρων σε αναδυόμενους τομείς·

47. τονίζει τον κρίσιμο ρόλο που διαδραματίζουν οι επενδύσεις σε δημόσιες υπηρεσίες υψηλής ποιότητας όσον αφορά την οικοδόμηση κοινωνικής ανθεκτικότητας και την αντιμετώπιση οικονομικών κρίσεων, ιδίως σε περιοχές που πλήττονται από σοβαρά και μόνιμα φυσικά ή δημογραφικά προβλήματα· τονίζει την ανάγκη να δοθεί, ειδικά, προτεραιότητα σε επενδύσεις που αφορούν βασικές υποδομές, κοινωνικές υπηρεσίες και βιώσιμο τουρισμό, καθώς και δίκτυα εφοδιαστικής και συνδεσιμότητα, συμπεριλαμβανομένων βιώσιμων τρόπων μεταφοράς, με στόχο να ενισχυθεί η ανθεκτικότητα και η καινοτομία, ενώ παράλληλα να προωθηθεί η ανάπτυξη χωρίς αποκλεισμούς, να δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας και να καταστούν βιώσιμα νέα επιχειρηματικά έργα στις πληττόμενες περιοχές·

48. καλεί την Επιτροπή να επικεντρωθεί ιδίως στα νησιά και τις εξόχως απόκεντρες περιοχές με σκοπό τη στήριξή τους για την αντιμετώπιση των σοβαρών κοινωνικοοικονομικών προκλήσεων τους που απορρέουν από τη διαδικασία μετάβασης προς τους στόχους της ΕΕ για το 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία στην ΕΕ έως το 2050, και να συνεργαστεί με τα κράτη μέλη για τη διάθεση συγκεκριμένων ποσών από τα εθνικά τους κονδύλια στο πλαίσιο των οικείων εδαφικών σχεδίων δίκαιης μετάβασης· ζητεί συγκεκριμένα αντισταθμιστικά μέτρα που θα αντισταθμίζουν τις αρνητικές συνέπειες στην οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή των νησιών από τη διαδικασία μετάβασης σε μια καθαρότερη οικονομία και κοινωνία, οι οποίες ενδέχεται να προκύψουν λόγω της εξάρτησής τους από τους τομείς των αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών· ζητεί, ως εκ τούτου, να δοθεί προτεραιότητα στα νησιά όσον αφορά την ανάπτυξη υποδομών με σκοπό την απανθρακοποίηση των αεροπορικών και θαλάσσιων μεταφορών·

49. εκφράζει τη λύπη του για το γεγονός ότι η Επιτροπή δεν έχει προτείνει ένα αυτόνομο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ) στις πρόσφατες προτάσεις της σχετικά με το μελλοντικό πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο (ΠΔΠ)· ζητεί, επομένως, να συνεχιστεί το ΤΔΜ μέσω ενός ΤΔΜ «ΙΙ», για την περίοδο προγραμματισμού μετά το 2027, ώστε να παρέχεται άμεση στήριξη στα νοικοκυριά και τις κοινότητες κατά τη μετάβαση, και να καταστεί δυνατή μια ικανότητα παρέμβασης ανάλογη με το εύρος των κοινωνικοοικονομικών, των επιπτώσεων στον τομέα της απασχόλησης, καθώς και των δημογραφικών και περιβαλλοντικών επιπτώσεων της μετάβασης προς τους ενεργειακούς στόχους της ΕΕ για το 2030· τονίζει ότι το ταμείο αυτό, στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής, θα πρέπει να λειτουργεί βάσει των αρχών της επιμερισμένης διαχείρισης και της εταιρικής σχέσης, και τονίζει ότι θα πρέπει να διαθέτει τα δικά του προβλέψιμα κονδύλια προϋπολογισμού, διασφαλίζοντας την αυτονομία του από έκτακτα μέσα αντιμετώπισης κρίσεων, όπως το NextGenerationEU·

([19]) Οδηγία (ΕΕ) 2019/944 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Ιουνίου 2019, σχετικά με τους κοινούς κανόνες για την εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας και την τροποποίηση της οδηγίας 2012/27/ΕΕ (αναδιατύπωση) (ΕΕ L 158 της 14.6.2019, σ. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj).

([20]) Οδηγία (ΕΕ) 2022/2041 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 19ης Οκτωβρίου 2022, για επαρκείς κατώτατους μισθούς στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ L 275 της 25.10.2022, σ. 33, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2041/oj).

50. παροτρύνει την Επιτροπή να εξορθολογίσει και να ευθυγραμμίσει τα χρηματοδοτικά μέσα στο πλαίσιο του ΠΔΠ μετά το 2027, διασφαλίζοντας μια συνεκτική και συντονισμένη προσέγγιση για τη στήριξη των στρατηγικών δίκαιης μετάβασης μέσω του ΤΔΜ «ΙΙ»· επισημαίνει ότι το πεδίο εφαρμογής του ΤΔΜ «ΙΙ» θα μπορούσε να επεκταθεί, σύμφωνα με τις προτάσεις των κρατών μελών, με μέτρα που πρέπει να ληφθούν έως ότου αντικατασταθούν οι θέσεις εργασίας που χάθηκαν σε τοπικό επίπεδο στην περιφέρεια, και θα πρέπει να επικεντρωθεί στον συνδυασμό της βιώσιμης ανάπτυξης με την ανταγωνιστικότητα, διασφαλίζοντας ότι οι περιφέρειες σε μετάβαση μπορούν να ευδοκιμούν οικονομικά χωρίς να υπονομεύονται οι περιβαλλοντικοί και κοινωνικοί στόχοι τους· τονίζει την ανάγκη τα σχέδια για τις περιοχές δίκαιης μετάβασης να υιοθετούν μια προορατική προσέγγιση, με στόχο να προβλέπονται επίσης οι πιθανές επερχόμενες διαδικασίες μετασχηματισμού, και να περιλαμβάνουν σαφή δέσμευση για την ανάπτυξη στρατηγικών πρωτοβουλιών αναζωογόνησης και ανάπτυξης, με ιδιαίτερη έμφαση στην ανάπτυξη επιχειρήσεων και στη δημιουργία θέσεων εργασίας στις περιοχές που πλήττονται περισσότερο από το κλείσιμο εγκαταστάσεων παραγωγής ορυκτών καυσίμων· επισημαίνει ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν κάποια ευελιξία στην πορεία τους προς την απανθρακοποίηση, σύμφωνα με τους συμφωνηθέντες στόχους της ΕΕ, λαμβάνοντας υπόψη την τεχνολογική και οικονομική προοπτική και ανάλογα με τις τοπικές και περιφερειακές ανάγκες·

51. τονίζει την ανάγκη θέσπισης ακριβέστερων κριτηρίων κατανομής και ακριβέστερης οριοθέτησης του εδαφικού πεδίου εφαρμογής των κονδυλίων, με ιδιαίτερη έμφαση στις τοπικές και περιφερειακές αρχές, στο πλαίσιο του διοικητικού επιπέδου NUTS 3 ([21])· υπογραμμίζει ότι είναι σημαντικό τα κονδύλια να καλύπτουν τις περιφέρειες που πλήττονται ιδιαίτερα από τη μετάβαση σε μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία λόγω του τομεακού χαρακτήρα της οικονομίας τους ή του κλεισίματος εγκαταστάσεων υψηλής έντασης άνθρακα, και ότι οι επενδύσεις δεν συγκεντρώνονται μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα της περιοχής NUTS 3· τονίζει την επείγουσα ανάγκη να ενσωματωθούν επίσης εδαφικοί και δημογραφικοί δείκτες στην κατανομή των κονδυλίων του ΤΔΜ, όπως η γήρανση του πληθυσμού, η μετανάστευση των νέων, η συνεχής συρρίκνωση του πληθυσμού και ο αντίκτυπος μη σταθερών μορφών απασχόλησης·

52. πιστεύει ότι το πλαίσιο χρηστής διακυβέρνησης είναι καίριας σημασίας για την υλοποίηση της δίκαιης μετάβασης· υπογραμμίζει ότι οι τοπικές και οι περιφερειακές αρχές διαδραματίζουν καίριο ρόλο στη διασφάλιση του αποτελεσματικού σχεδιασμού, της εφαρμογής και της παρακολούθησης των προγραμμάτων της ΕΕ, λόγω της εγγύτητάς τους με τους πολίτες και της βαθιάς τους κατανόησης των εδαφικών αναγκών· τονίζει τη σημασία να τηρείται η αρχή της εταιρικής σχέσης και ο ευρωπαϊκός κώδικας δεοντολογίας για την εταιρική σχέση, καθώς και να δίνεται έμφαση στην τοποκεντρική προσέγγιση, ώστε να διασφαλίζεται η πλήρης συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στη διακυβέρνηση, στην επιλογή και στην παρακολούθηση των χρηματοδοτούμενων έργων, σύμφωνα με την αρχή της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης που ορίζεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2021/1060·

°
° °

53. αναθέτει στην Πρόεδρό του να διαβιβάσει το παρόν ψήφισμα στο Συμβούλιο, στην Επιτροπή, στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή των Περιφερειών, και στα εθνικά και περιφερειακά κοινοβούλια των κρατών μελών.

([21]) Ονοματολογία των εδαφικών στατιστικών μονάδων — επίπεδο 3.